

РАЗВОЈ ПОРОДИЧНИХ ПРЕДУЗЕЋА У СЕОСКИМ ПОДРУЧЈИМА СРБИЈЕ

Данило Томић

Бранислав Гулан

Миле Мандић

17.04.2015. САНУ, Београд

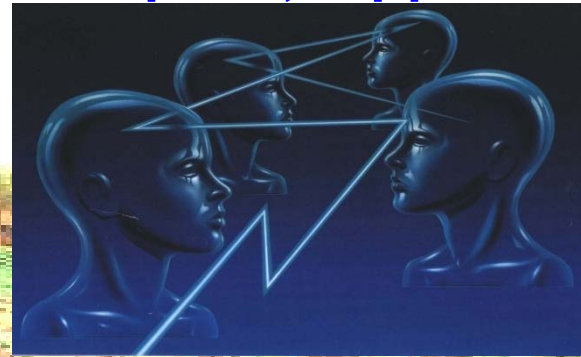
**„Рођен сам да успем, не да трпим неуспех.
Рођен сам да високо дижем главу у побе-
дама, не да је сагињем у поразима. Истра-
јаћу све док не успем.”**

Ог Мандино

ЗАШТО СМО ДАНАС ОВДЕ?

- ДА СЕ МЕЂУСОБНО УПОЗНАМО, РАЗМЕНИМО МИШЉЕЊА, ИДЕЈЕ И ИНФОРМАЦИЈЕ, ОДНОСНО ДА УЧИМО ЈЕДНИ ОД ДРУГИХ.

УЧИНИ ШТО МОЖЕШ ОНИМ ШТО ИМАШ
ТАМО ГДЕ ЈЕСИ!

Т. Рузвелт

У ПРОТИВНОМ НЕМА ВЕТРА КОЈИ БИ БИО НАКЛО-
ЊЕН ОНОМ КОЈИ НЕ ЗНА КУДА ПЛОВИ!

М. де Монтен

• У ГРАДОВИМА:

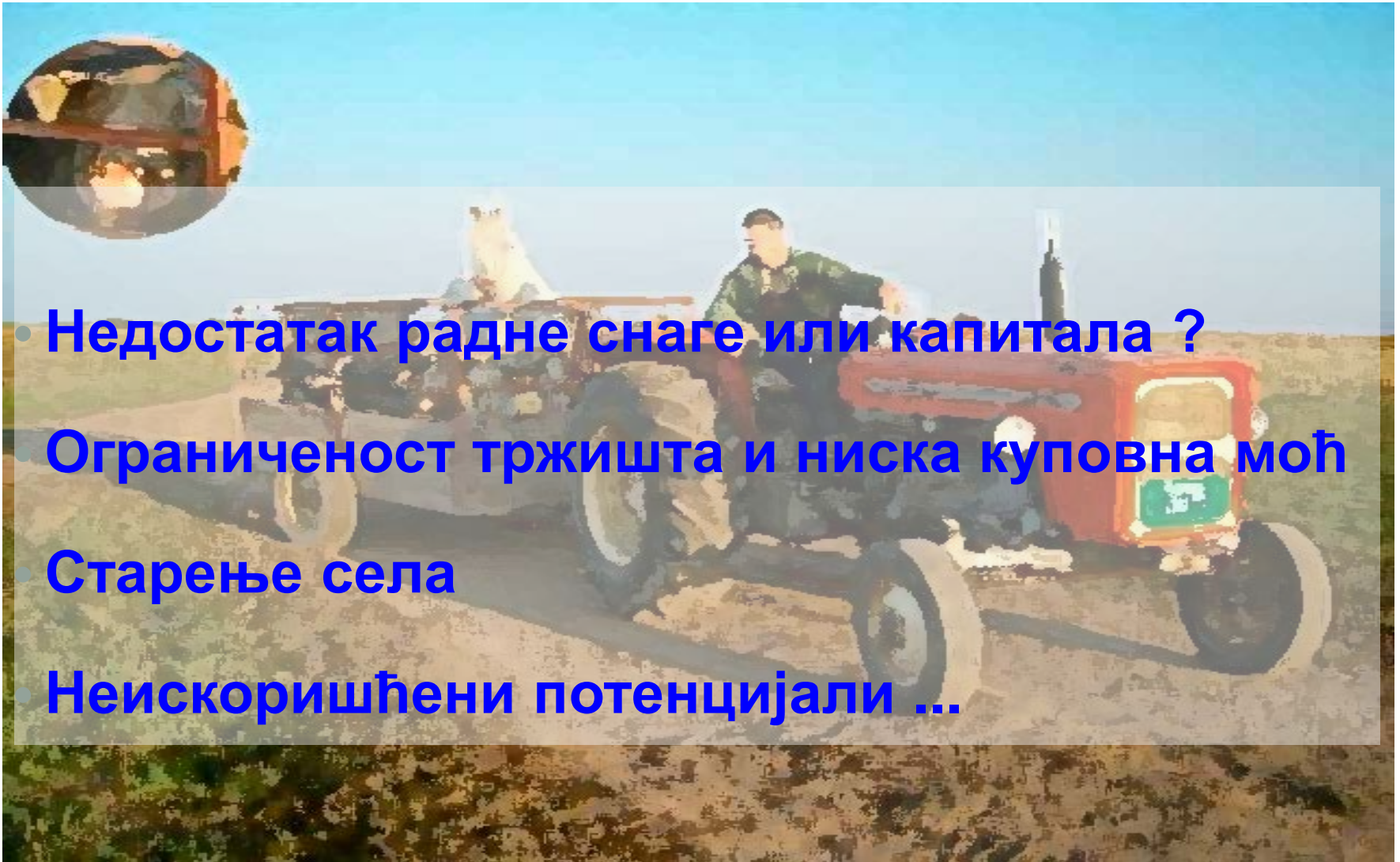
- 780 000 незапослених
- 600 000 на ивици глади
- 300 000 подстанара у БГД
- 100 000 корисника народних кухиња
- Притисак на:
- Вртиће, школе, радна места, пензионерске домове...

• У СЕЛИМА:

- 600 000 ха необрађеног земљишта,
- 300 000 празних обора и штала,
- 200 000 напуштених кућа,
- Ово су потенцијали за породични бизнис.

ШТА ЈЕ ПРОБЛЕМ СРПСКОГ СЕЛА?

- Недостатак радне снаге или капитала ?
- Ограниченост тржишта и ниска куповна моћ
- Старење села
- Неискоришћени потенцијали ...

СВЕ ЧЕШЋА СЛИКА У СРБИЈИ

2 дипломиране студенткиње су претходне 4
године конкурисале **800 пута** безуспешно.

СВЕ ЧЕШЋА СЛИКА У СРБИЈИ

На једно место у граду конкурише 500
кандидата

**ИМАМ ИДЕЈУ КАКО ДА ЈЕ ПРЕТВОРИМ У ПОСЛОВНИ
УСПЕХ ?**

МОЖДА ЈЕ РЕШЕЊЕ У ПОРОДИЧНОМ БИЗНИСУ

**Да ли је то могуће у садашњем српском пословном
амбијенту ?**

**СТАЊЕ СРПСКЕ ПРИВРЕДЕ, ПОСЛОВНИ АМБИЈЕНТ И
НИСКА КОНКУРЕНТНОСТ:**

На нивоу знања,

На нивоу производа,

На нивоу компаније – фарме,

На нивоу нације - буџета

ПРЕДУЗЕТНИЧКА ЕКОНОМИЈА СРБИЈЕ – ШТА ЈОЈ НЕДОСТАЈЕ ?

**Облици стимулисања иновативне активности у
предузећу су:**

Визија као покретач запослених;

Процес отворене комуникације;

Тимски рад као погодан облик за учење;

Мотивација и награђивање;

Управљање каријером.

ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИШТВА У АГРОБИЗНИСУ НА СЕЛУ

- Локална самоуправа мора да препозна квалитет предузетничке идеје,
- Исту мора подстицати израдом бизнис плана, делом локације, изградњом инфраструктуре, едукацијом предузетника, бржем пословном повезивању ...

НЕОПХОДНОСТ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКИХ ИДЕЈА У СЕЛИМА

- **Без ризика нема успеха,**
- **Суштина предузетништва је у предавању садашњих потенцијала будућим очекивањима.**
- **Предузетници морају познавати конкуренцију и радити боље од ње.**

УЛОГА МЕНАЏЕРА У РАЗВОЈУ АГРОБИЗНИСА

- **Макроменаџмент – државни менаџмент.**
- **Микроменаџмент – на нивоу предузећа.**

ПРЕДУЗЕТНИЧКИ СЕКТОР У БРОЈКАМА

- **Предузетнички сектор Србије обухвата 317.162 привредних друштава и предузетника, што представља 99,8% од укупног броја привредних субјеката. МСПП сектор учествује са 65% запослених од укупно радно способног становништва. Овај сектор учествује у БДП-у Републике са око 34%, а у извозу око 50%**

ПРЕДНОСТИ ПОРОДИЧНОГ БИЗНИСА

- Чланови породице раде у свом предузећу.
- Значајну улогу имају: традиција, искуство, знање и вештине које се преносе са колена на колена, односно на млађе генерације;
- Мотивација за побољшање квалитета рада и производа, подизање пословног морала, одржавање добрих односа са пословним партнерима, добављачима, купцима, запосленима и друштвеном заједницом.

НЕДОСТАЦИ ПОРОДИЧНОГ БИЗНИСА

1. лоше управљање и пословање;
2. недостатак финансијских средстава;
3. нестручно управљање трошковима;
4. неповољни макроекономски услови привређивања у тој привредној грани;
5. конфликт међу члановима породице;
6. (не)професионализам;
7. одсуство радне дисциплине.

ФАЗЕ У РАЗВОЈУ ПОРОДИЧНОГ ПРЕДУЗЕЋА

1. Оснивање;
2. Партнерство браће и сестара;
3. Удруживање рођака.

- **За разлику од непородичних фирми, где постоји јача подела рада, у породичним предузећима власник може да обавља више функција, што може да ствара извесне проблеме, као на пример: да ли добит инвестирати у развој, или делити дивиденду? Са развојем фирме, власници – рођаци имају различите мотиве.**

ПОТРЕБНА МОЋ БРЕНДА

- **Житарице и млински производи:**

ПОТРЕБНА МОЋ БРЕНДА

- Месо и месне прерађевине:

ПОТРЕБНА МОЋ БРЕНДА

- **Млеко и прерађевине:**

ПОТРЕБНА МОЋ БРЕНДА

- Воће и прерађевине:

ПОТРЕБНА МОЋ БРЕНДА

- Поврће и прерађевине:

ПОТРЕБНА МОЋ БРЕНДА

- **Индустријско биље и прерађевине:**

ПОТРЕБНА МОЋ БРЕНДА

- Производи добијени након прераде лековитог, ароматичног и зачинског биља.

И У ЕУ И САД ПОСТОЈИ ОБРТ СТАДА

И У ЕУ ИМА ОРГАНИЗОВАНЕ МУЖЕ

**IN VINO VERITAS - ИЗ БРИСЕЛА СТИЖЕ
ГЛАС ДА У ВИНУ ЛЕЖИ СТРАСТ**

MADE IN SERBIA

Ajvar 100% natural home made

Ajvar
100% natural
home made

ORGANICFOOD *Healthy Living*

Serbia

NATIONAL TOURISM
ORGANISATION
of SERBIA
www.serbia.travel

**ЛУЛО МОЈА СРЕБРОМ ОКОВАНА, ПУШИО
БИХ АЛ НЕМА ДУВАНА ?**

ЧИЧА ПЕЧЕ РАКИЈУ....
Казанџијо заложи зажари ..

ОТПОЧИЊАЊЕ ПОСЛОВНЕ АКТИВНОСТИ

- *Пословни простор*
- *Овера докумената*
- *Оверени превод*
- *Отварање рачуна код банке*
- *Пријава за упис оснивања друштва*
- *Јединствени систем регистрације*
- *Јединствени систем пријаве запослених на обавезно социјално осигурање*

КО МОЖЕ ПОМОЋИ ?

- **Привредне коморе**
- **Министарство економије и регионалног развоја**
- **Агенција за привредне регистре**
- **Национална агенција за регионални развој – НАРР**
- **Агенција за страна улагања – SIEPA**
- **Струковна и гранска удружења**
- **Фонд за развој**
- **Органи локалне самоуправе**
- **Национална служба за запошљавање**
- **Инспекцијске службе...**

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- **Породична предузећа, на глобалном, светском нивоу, пре свега у високо развијеним земљама, имају веома дугу традицију. Многе мултинационалне компаније су настале развојем породичних предузећа у дужем временском периоду.**

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- **У привредама развијених земаља, породична, мала и средња предузећа и данас су заступљена у привредној структури, пре свега у стварању бруто домаћег производа, броју запослених, извозу...**

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- **На жалост, у Србији породична предузећа у сеоским подручјима почињу да се развијају тек последњих 20–25 година. Пола века је њихов развој практично био спречаван и дестимулисан, првенствено из идеолошких разлога.**

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

Промене у бившим социјалистичким земљама, односно у земљама у транзицији, међу којима се налази и Србија, доводе и до промена у начину мишљења, понашања и рада. Пословне идеје, приватна иницијатива и предузетнички дух све више долазе до изражаја.

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- **На то указују и данас презентовани и промовисани модели породичних предузећа у преради пољопривредних производа, лоцирани у сеоским подручјима. Они треба да послуже као путоказ другима којим путем треба да крену. Поред неповољног привредног амбијента и пословног окружења, ова предузећа успешно послују.**

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- **Број незапослених, пре свега високостручних кадрова, са или без искуства, је у сталном порасту. Све су мањи изгледи да ће они моћи да се запошљавају у јавном сектору. Напротив, и овај сектор се ослобађа вишкова радне снаге, истовремено је у порасту број дипломираних средњошколаца и студената разних профила, који се налазе на евиденцији Националне службе за запошљавање, често без наде и перспективе за добијање посла.**

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- **Због тога смо и организовали овај скуп и написали брошуру, која треба да представља водич у оснивању породичних предузећа, онима који имају пословног и предузетничког духа, без обзира на старосну доб. Њима је потребна подршка разних институција система.**

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- Државне, локалне, научностручне институције, медијске установе и други треба да пруже максималну логистичку подршку предузетничким идејама у сеоским срединама. Држава треба да обезбеди: повољне услове кредитирања за отпочињање предузетничког подухвата у селима; **ниске каматне стопе од један до два одсто, рок отплате од три до пет година, са грејс периодом од две до три, ниже порезе и доприносе на зараде запослених...**

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- **Локалне самоуправе треба да обезбеде: инфраструктуру, бесплатно грађевинско земљиште, брзо добијање дозвола за рад, најдуже до месец дана. Научностручне установе треба да обезбеде: израду бизнис планова, истраживање тржишта, маркетиншке активности, едукацију запослених. Све то треба медијски пропратити.**

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- **Села имају значајне, а неискоришћене ресурсе – природне, производне и људске. Потребни су развојни пројекти и програми који су засновани на наведеним ресурсима. То морају бити профитабилни програми, извозно и тржишно оријентисани, прилагођени природним условима, знању произвођача, традицији, климатским и технолошком променама.**

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- **Локалне самоуправе морају препознати квалитет предузетничке идеје и иницијативе, и у сарадњи са другим државним институцијама – не стимулисати, већ форсирати исте, до коначног пословног успеха.**

ХВАЛА НА ПАЖЊИ